Social-Demokraten.

Telefon nr. 772.
Fra kl. 8 morgen til kl. 8 aften.

Organ for Det norske arbejderparti.

Redaksjon og ekspedisjon
Brogaden nr. 17.

Nr. 304. | Bladet udkommer alle arbejdsdage og koster indenbys 15 øre ugen, 60 øre maaneden, kr. 1.80 kvartalet med ombringelse, udenbys kr. 1.80 pr. kvartal, porto iberegnet. | Onsdag 30. december 1896. | Avertissementsprisen er 10 øre pr. petitlinje paa sidste side, 15 øre paa første side, for udenrigske avertissementer betales henholdsvis 15 og 20 øre pr. petitlinje. | 13. aarg.

Oscar Nissen er bortreist til medio januar.

Café 'Central'
Møllergaden 18 — anbefales.
Lunsch og Gaffelbid hele Dagen.
Middag 12—4 *i 1ste Etage 0.40 Øre, i Kjælderen 0.35 Øre.*
Josefine Enger.

Bolette Eid's
Kafé & Spiseforretning
samt
Delikatessehandel
Grændsen 12 til Øvre Slotsgade
anbefales paa det bedste.

Bogtrykkeriet
— Brogaden 17 —
udfører alle slags tryksager billigt, smukt og hurtigt.

Læge Odd Nyquist
er flyttet fra Torvgaden 30 til Grænsen Nr. 5, Rasens Gaard, 3die Etage.
Kontortid 12½—2. 6—8.
En Time (5—6) Øverdage modtages kun kvinder.

Sybehørforretningen Torvgaden 1, II
anbefales.
Johan Regnéll.

Appel til Norges organiserede arbejdere.

Vi har modtaget følgende skrivelse:

Ærede kammerater!

Strejken blandt Hamburgs havnearbejdere og sjøfolk har antat saadanne dimensjoner, at al den understøttelse, som kan opdrives er nødvendig.

Til nu har de strejkende hovedsagelig kun henvendt sig til kammerater i landet for ved deres hjælp at forhindre tilgang. Nu er det imidlertid paakrævet ogsaa at anmode udlandet om materiel bistand.

Gjennem pressen vil I kunne være tilstrækkelig kjendt med stillingen til at indse og erkjende, at hjælp er nødvendig, og vi ber eder gjøre, hvad i formaar, for at skaffe de strejkende hurtig finansiel støtte.

Med broderhilsen
Die generalkommissjon der gewerkschafter Deutschlands.
J. A.
G. Sabath.

* * *

I henhold til denne anmodning opfordrer vi sag- og arbejderforeningsstyrelserne til uopholdelig at sætte igang indsamlinger til hamburgerstrejken.

Bidrag modtages ogsaa i „Social-Demokraten"s ekspedisjon.

Enhver bør sætte en ære i at yde sin skjærv til denne strejk; det er en dobbelt pligt i dette tilfælde; ti af udenlandske skruebrækkere har, ved siden af englændere, nordmænd skadet de strejkende mest. Lad os ved at yde vor skjærv gi tilkjende, at flerheden af Norges arbejdere følger deres kamp med interesse og sympati.

Det norske vej- og jernbanearbejderforbunds landsmøde.

(Slutning).

I eftermiddagsmødet mandag forelaa først til behandling punkt 18: Bør ikke forbundet indlede en samvirken med andre organisasjoner af arbejdere i statens tjeneste?

Efter en længere diskussjon vedtoges følgende resolusjon:

„Landsmødet finder en samvirken med andre organisasjoner af arbejdere i statens tjeneste — om spørsmaal, man maatte forudsætte at være fælles, fordi man har fælles arbejdsgiver — ønskelig, og paalægger derfor styret til næste landsmøde at forespørre hos de forskjellige foreninger af statsarbejdere udenom forbundet, om de er villige til en saadan sammenslutning, — og forelægge resultatet for næste landsmøde".

Punkt 19 om boligforholdene fremkaldte en interessant diskussjon, hvoraf det fremgik, at en af de største vanskeligheder ved anlæggene var at faa hus. Og naar man til sidst var saa heldig at lossere sig ind i en eller anden stue, som mangen gang laa ubelejlig og langt fra arbejdsstedet, saa maatte man som oftest betale saa ublue priser, saa daglønnen mangen gang hadde vanskelig for at strække til. Paa Nordbanen, hvor baron Wedel ejer den væsenligste del af ejendommene paa de første 3 a 4 mil, var forholdene endda værre, da hus ret og slet i lang tid ikke var at faa, fordi baron Wedel, gjennem sin forvalter, ligefrem hadde forbudt sine landbønder (lejlænninger) og arbejdere at hyse jernbanearbejdere, hvis de vilde kunne gjøre regning paa at faa lov at bo paa sine pladse. Visnok hadde jernbaneanlægget opført brakker, men paa de steder, hvor ingeniørerne interesserede sig mindre varmt for arbejdernes helse og sundhed, blev disse brakker af den beskaffenhed, at det var rent helsenedbrydende at benytte dem til menneskebolig. Desuden blev der trukket alt for meget af arbejdernes løn ogsaa til jernbanens huskonto.

Følgende resolusjon blev enstemmig vedtat:

„Vej- og jernbanearbejdernes forbunds 2det landsmøde fastholder det fra forrige landsmøde gjorte krav paa, at staten opfører tilstrækkelige og tidsmæssige boliger for sine arbejdere, og at huslejen sættes saa lavt, at den kan modarbejde den efter anlæggene opstruede husleje."

Angaaende punkt 20 om fribilletter vedtoges følgende resolusjon:

„Hovedstyret anmodes om at indgaa til arbejdsdepartementet med andragende om, at der for arbejderne ved vej- og jernbaneanlæggene ydes fri rejse til at besøge familje ved højtiderne og andre lejligheder."

Om punkt 21 forelaa forskjellige forslag, hvoriblandt kravet om fri læge og medicin fremkaldte en længere debat. Som forholdene nu er, ydes kun fri læge til arbejderne selv, og da det er blet almindelig, at gifte arbejdere har med sin hustru og barn, saa maa han selv bekoste læge og medicin, naar sygdom rammer nogen af disse.

En resolusjon blev vedtat, som gaar ud paa, at arbejderne ved vej- og jernbaneanlæggene maa kræve fri læge og medicin til sig og familje.

Derefter besluttede man at bevilge af forbundskassen kr. 200 til agitasjon blandt vej- og jernbanearbejdere, og da ha sin særlige opmærksomhed henvendt paa Gravehalsen.

Efterat en tremandskomite, bestaaende af A. Branden, Ole Istre og P. Herfæth, var udnævnt til at udarbejde forslag til næste landsmøde i de spørsmaal, dette var krævet, saasom i punkt 15 om hjælpekasser, punkt 17 om lovforandring og program, punkt 19 i boligspørgsmaalet — gik man til valg af styre. Efterat Anton Moe hadde frabedt sig gjenvalg, hadde styrevalget følgende udfald:

Til formand Olav Strøm, viceformand H. Stuedahl, sekretær E. Dahlen, kasserer A. Branden, bestyrelsesmedlem B. Berg. Samtlige ved Nordbanen.

Suppleanter E. Berglund, Tvedestrand, vejarbejderf. L. Sandstøl, Lyngdals vejarbejderf., J. Rømüll, Indtrøndelagens vejarbejderf.

Under mødet indløb telegrammer fra Lyngdal og Indtrøndelagens vejarbejderforeninger, ligesom der indløb en længere skrivelse fra Lyngdal med foreningens udtalelse om forskjellige punkter paa dagsordenen, hvilken skrivelse blev tat adskilligt hensyn til under diskussjonen.

Efter de to dages anstrængende møde samledes man til en liden festlig tilstelning, hvor man tilbragte en hyggelig aftenstund med god mad og drikke, sang og taler, og skiltes med de bedste ønsker for god fremgang for den sag, de alle kjæmper for.

Den nye reaksjon

inden demokratiet er opdaget af „Verdens Gang".

I en lang artikel, som gaar over 5 korte spalter, beskrives dens karakter og væsen.

At opdagelsen er ny for „V. G."s vedkommende vil vi gjerne tro. Og titelen „Den nye reaksjon" kan derfor gjerne passe, naar man ser med „V. G."s øjne.

Men vi, som allerede længe har set reaksjonen inden venstre, vilde helst ha kaldt den „den gamle reaksjon". Dog navnet gjør lidet fra eller til. Hovedsagen er, at reaksjonen er opdaget ogsaa af et af venstres hovedorganer.

Den nye reaksjon omfatter, sier „Verdens Gang" for igaar. „væsentlig forhenværende liberale og radikale, selvtænkende og fordomsfrie mænd, endog saadanne, som ennu paa mange omraader er intet radikale, eller hvis hele findstilstand og karakter fremdeles bedst karakteriseres ved ordet „liberal".

Den omfatter politik, religion, etiske ideer, kunst og, vi kan næsten tilføje videnskab."

Er ikke opdagelsen storartet, og at den er gjort af „Verdens Gang"? Læg mærke til det.

Det stemmer jo paa en prik med, hvad vi saa mange gange har sagt, at venstre tæller en ikke saa liden slump reaksjonære elementer, men som altid er blet modsagt, naar vi har udtalt det. Men nu har vi „Verdens Gang"s ord for det.

Og hvad vil da de mange arbejdere sige, de, som altid har trod og fremdeles tror paa, at venstre var et helt igjennem radikalt parti, ja endog et arbejdernes parti."

Reaksjonen omfatter endog saadanne, som ennu Ipaa mange omraader er intenst radikale, sier „V. G.", saadanne, hvis hele findstilstand og karakter fremdeles bedst karakteriseres ved ordet „liberal".

Det er bare det, at vi ikke rigtig kan fatte, at de er intenst radikale, naar reaksjonen allerede har grebet dem. Ligesaalidt som vi kan forstaa, at en, som allerede er grebet af reaksjonen, bedst kan karaktiseres ved ordet „liberal".

Men det viser unægtelig dybden af den liberalisme og radikalisme, som det demokrati, som kalder sig venstre, er besjælet af. Den kan ikke være overvættes stor.

Kommunebibliotek.

(Indstilling til Kristiania magistrat og formandsskab fra biblioteksamanuensis Karl Fischer, underbibliotekar J. B. Halvorsen og redaktør Tambs Lyche.)

(Slutning).

Filialer.

Vi har ovenfor nævnt, at et af de første skridt, der maa tas for at afhjælpe den følelige mangel paa adgang til underholdende og belærende læsning, maa være at oprette mindre biblioteker eller filialer i de fra byens centrum fjernereliggende dele. Naar vi tillader os at foreslaa, at der oprettes fire saadanne, antar vi, at man derved vil imødekomme de mest paatrængende krav, men ogsaa kun de mest paatrængende. Med byens overordentlig raske vækst for øje forudser vi, at det om ikke ret længe vil bli nødvendigt at forøge dette antal. Dette vil dog naturligvis komme til at bero paa, hvilke erfaringer man gjør ved de først oprettede filialer.

Filialernes beliggenhed.

Vi har tænkt os, at af disse fire filialer skulde en ligge i Sagene Grønland—Kampen, en i den nedre del af Grünerløkken, en ved Sagene eller der omkring og endelig en paa Hægdehaugen. Dette maa dog selvfølgelig bli gjenstand for nærmere overvejelse. Den bestemmelse, man fatter med hensyn til centralbiblioteket, vil muligens ogsaa influere paa valget af sted for filialerne.

Lokale i folkeskolens bygninger.

Vi tillader os at anbefale, at de fire filialer gis plads i byens folkeskolebygninger. Disse egner sig fortræffeligt hertil, idet de er spredt over hele byen og paa samme tid har en central beliggenhed, hver inden sit distrikt. Man vil derved desuden spare betydelige udgifter. Af stor betydning vil det sikkerlig ogsaa være for befolkningens forhold til biblioteket, at det knyttes til folkeskolen. Man vil allerede fra barnsben af bli fortrolig med dets eksistens og forhaabentlig under kyndig vejledning vænnes til at gjøre flittig brug af dets skatte. De, der allerede som barn er blit kjendt med biblioteket og har lært at sætte pris paa det, kan sikkert forudsættes ogsaa at ville søge hen til det, efter at de har forladt skolen. De erfaringer, man har gjort andetsteds, f. eks. i Berlin, Paris og i en engelsk by, Leeds, med hensigtsmæssigheden af at anbringe filialerne i folkeskolerne, taler ogsaa afgjort for denne ordning.

Lærer eller lærerinde som filialens bestyrer.

Det naturligste og heldigste vil antagelig være, at bibliotekarforretningerne ved disse filialer udføres af en lærer eller lærerinde ved vedkommende skole. Folkeskolelæreren (lærerinden) vil selvfølgelig bedre end nogen anden kunne vække barnenes interesse for biblioteket, og han (hun) besidder i almindelighed et ganske godt kjendskab til distriktets befolkning og har derigjennem en ikke uvæsentlig betingelse for at kunne bistaa de besøgende med raad ved valg af læsning.

Grundstamme.

Til hver af disse fire filialer tillader vi os at foreslaa indkjøbt en grundstamme paa tusen bind. Sættes prisen pr. bind til kr. 2.50 — en betydelig del vil selvfølgelig bli erhvervet antikvarisk — blir det samlede beløb, der ekstraordinært udkræves til grundlæggelse af filialernes bogsamlinger, kr. 10,000.

Udlaan fra centralen gjennem filialerne.

For at den del af befolkningen, der bor udenfor de centrale bydele, skal faa den lettest mulige adgang til ogsaa at benytte centralbibliotekets righoldigere bogsamling, vil vi anbefale følgende ordning: Centralbibliotekets katalog udlægges til benyttelse i hver af filialerne. Ønsker en laantager ved en filial at bruge en bog, som kun findes i centralen, indleverer han rekvisisjon paa denne ved filialen, hvis bestyrer ved bud lader bogen hente fra centralbiblioteket. Forsaavidt den er tilstede i dette, vil den kunne udleveres gjennem filialen dagen, efter at den er rekvireret. Paa samme maade foregaar tilbageleveringen gjennem filialen, der er ansvarlig ligeover for centralen for de bøger, som den første laaner fra denne.

Aarlig bevilgning.

Ved siden af disse ekstraordinære beløb tillader vi os at foreslaa følgende aarlige bevilgninger til centralbiblioteket og filialerne.

Centralbiblioteket.

Som aarligt bidrag til indkjøb af bøger og indbinding for Centralbiblioteket foreslaas kr. 4000. Det maa anses for overflødigt nærmere at paapege det aldeles utilstrækkelige i det nuværende bidrag (kr. 1800), hvis størrelse har holdt sig uforandret i de sidste tyve aar. Naar man betænker, paa den ene side hvorledes de nordiske rigers bogavl har udviklet sig i dette tidsrum, paa den anden hvorledes hovedstaden er gaat fremad ikke alene i omfang og folkemængde (fra ca. 80,000 til ca. 190,000), men ogsaa i oplysning og aandelig interesserthed, vil man indse det aldeles urimelige i, at det kommunale bibliotek med hensyn til bidrag til bogindkjøb i 1896 befinder sig paa samme standpunkt som i 1876. Vi behøver bare at henvise til Bergen, for at det abnorme i hovedstadens nuværende biblioteksforhold kan bli ennu mere iøjnespringende. Bergen med en folkemængde, der er mindre end ⅓ af Kristianias, bidrager alene til bogindkjøb mere, end Kristiania yder hele sit kommunale bibliotek. Skulde hovedstadens bidrag staa i forhold til Bergens, maatte der paa budgettet udelukkende til bogkjøb og indbinding opføres et beløb af ca. 20,000 kroner.

Som begyndelsesgage for centralbibliotekets bestyrer foreslaas kroner 2400, stigende med 400 kr. hvert femte aar indtil kr. 3600. Det bør da være en betingelse, at bibliotekaren ikke har nogen anden bestilling, men udelukkende ofrer sig for biblioteket. Udlaanskontoret foreslaas holdt aabent alle hverdage kl. 6—9 aften, læsesalen alle dage kl. 5—10. Endvidere foreslaas som løn til:

En Assistent	Kr. 1000,00
Ekstrahjælp ved udlaanet	„ 500,00
Bud	„ 500,00

Idet vi med hensyn til lokale henviser til, hvad der ovenfor er sagt om egen biblioteksbygning, tillader vi os at foreslaa, at der indtil videre opføres paa budgettet en sum af kr. 2500,00 til leje af det nødvendige husrum samt belysning. I denne sum er indbefattet ogsaa leje af læsesal. Da kommunen imidlertid for længere tid ved kontrakt er bunden til det Deichmannske biblioteks nuværende lokale, og da der neppe er anledning til at faa lejet en passende læsesal i forbindelse med dette, vil man maaske foreløbig bli nødt til at renoncere paa en saadan. Man bør dog ha opmærksomheden henvendt paa ved første lejlighed at erhverve et lokale, hvor der kan skaffes plads ikke alene for bibliotekets bogsamling og udlaanskontor, men ogsaa for læsesal, enten nu dette kan ske i en nær fremtid ved, at man løses fra den bestaaende kontrakt, eller først naar den udløber.

Filialerne.

Til bogkjøb og indbinding for hver af de fire filialer foreslaas kr. 600, tilsammen kr. 2400. Som gasje til hver af de fire bibliotekarer foreslaas kr. 500, tilsammen kr. 2000. Filialerne forudsættes at skulle holdes aabne alle hverdage kl. 7—9.

Gratis benyttelse.

Med hensyn til spørsmaalet, om benyttelsen af folkebibliotekerne bør være gratis eller kun ske mod betaling af en kontingent, tillader undertegnede sig at anbefale, at adgangen ligesom hidtil ved dit Deichmannske bibliothek blir gratis. Det er visnok saa, at man flere steder (f. eks. i Kjøbenhavn, i tyske og østerrigske byer) kræver en liden, maanedlig eller aarlig kontingent af folkebibliotekernes laantagere, og at en saadan kontingent ikke synes at virke synderlig afskrækkende paa publikum. Hvad det nemlig først og fremst kommer an paa, det er at ha et virkelig godt udstyret og godt administreret bibliotek. Er et saadant først tilstede, viser det sig, at en stor del af publikum heller ikke har noget imod at betale lidt for at benytte det. I ethvert fald: Skal valget staa mellem et utilstrækkelig udstyret bibliotek med gratis adgang og et vel udstyret bibliotek med kontingent, bør ubetinget det sidste foretrækkes. Paa den anden side er det dog almindelig erkjendt, — ogsaa der, hvor adgangen er gjort afhængig af betaling, — at denne kun er en nødhjælp, saalænge kommunerne